

ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็วยุทธเชิงพุทธของผู้เข้าร่วม โครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ ในจังหวัดเชียงราย*

Psychosocial Factors Associated with Buddhist Successful Aging among Participants in the School Project for the Elderly in Chiang Rai Province

¹พระครูสุจินต์กัลยาณธรรม (พงศพัฒน์ ตาโน), ²ธันภทร โคตรสิงห์,
³ดุจเดือน พันธมนาวิน และ ⁴ดวงเดือน พันธมนาวิน

¹Phrakhru Suchinkanlayanatham (Phraphongsaphat Thano), ²Thannaphat Khotsing,

³Duchduen Bhanthumnavin and ⁴Duangduen Bhanthumnavin

^{1,3,4}คณะพัฒนาสังคมและยุทธศาสตร์การบริหาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

^{1,3,4}Graduate School of Social Development and Management Strategy, NIDA, Thailand.

²สถาบันสหสรรพศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

²Institute of Interdisciplinary Study, Rajamangala University of Technology Isan.

²Corresponding Author E-mail: dr.khotsing.t@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็วยุทธเชิงพุทธของผู้สูงอายุ และ 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตลักษณะ และ/หรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็วยุทธ การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงรายจำนวน 395 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรวัดประเมินรวมค่าทำการพิสูจน์ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดโดยวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.56 - 0.76 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน และค่าความแปรปรวนทดสอบสมมติฐานการวิจัยโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนสามทาง

ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการสนับสนุนทางสังคมแบบพุทธ และวิถีชีวิตแบบพุทธมากกว่าผู้สูงอายุที่ไม่เข้าโรงเรียนผู้สูงอายุ ผลเช่นนี้พบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย จากนั้นยังพบว่าผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโครงการที่มีการสร้างขยายมากและมีความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตแบบพุทธมากมีพฤติกรรมการสนับสนุนทางสังคมแบบพุทธมากกว่าผู้สูงอายุที่ไม่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุที่มีการสร้างขยายน้อยและมีความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตแบบพุทธน้อย ผลเช่นนี้พบในกลุ่มย่อยคือ กลุ่มผู้สูงอายุเพศชาย และกลุ่มผู้สูงอายุเพศหญิง ข้อเสนอแนะคือโรงเรียนผู้สูงอายุควรเน้นให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการสร้างขยาย และความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตแบบพุทธ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความสำเร็วยุทธเชิงพุทธมาก

คำสำคัญ: ปัจจัยทางจิตสังคม; โรงเรียนผู้สูงอายุ; ความสำเร็วยุทธเชิงพุทธ

Abstract

The research article consisted of the following objectives: 1) to investigate the efficiency of the school project for the elderly associated with Buddhist successful aging; and 2) to explore the correlation between psychological attributes and/ or situations related to Buddhist successful aging. The study employed a quantitative research method. The sample group included 395 elderlies in Chiang Rai Province. Data were collected using questionnaires with rating scales, and construct validity was assessed using confirmatory factor analysis. The reliability level ranged from 0.56 to 0.76, and the data collected were evaluated using frequency, percentage, mean, median, and variance. The research hypothesis was tested by three-way MANOVA.

According to the results of the study, the elderly who participated in the school project exhibited more Buddhist social support behavior and Buddhist lifestyle than those who did not participate. These results were found in the overall group as well as in the subgroups. Moreover, the elderly who participated in the much-generative project were found to have more ability to control their behavior in leading a Buddhist life and to exhibit more Buddhist social support behavior than the elderly who did not participate in the less-generative project and, as a consequence, were less able to control their behavior in leading a Buddhist life. These results were discovered in the subgroups, i.e., male and female elderly. The suggestions include that the school for the elderly should focus on activities that promote expansion and the ability to control their behavior in leading a Buddhist life, which is an important aspect that supports Buddhist successful aging.

Keywords: Psychosocial Factors; Elderly School; Buddhist Successful Aging

บทนำ

ประเทศไทยเริ่มเข้าสู่สังคมสูงอายุมานับตั้งแต่ปี 2548 (Siripanich, 2017) กล่าวคือ มีประชากรอายุ 60 ปี ขึ้นไปเกินร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ (Department of Older Persons, 2015) โดยภาคเหนือของประเทศไทยมีประชากรผู้สูงอายุมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 18.87 ปัญหาที่เกิดขึ้นคือผู้สูงอายุจำนวนมากจะต้องเผชิญกับปัญหาที่หลากหลาย ทั้งการขาดแคลนรายได้ การเจ็บป่วยทางกาย ตลอดจนปัญหาด้านจิตใจ ดังนั้นภารกิจในการพัฒนาหรือดูแลคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุถือเป็นภารกิจสำคัญที่ภาครัฐต้องให้การส่งเสริมเพื่อให้ผู้สูงอายุมองเห็นคุณค่าและความสำคัญของตนเอง ส่งผลให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี และมีความสุข (Department of Older Persons, 2017)

ปัจจุบันมีโรงเรียนผู้สูงอายุ กว่า 1,100 แห่งทั่วประเทศที่ได้รับการส่งเสริมจากกรมกิจการผู้สูงอายุ และภาคส่วนต่างๆ เช่น วัด หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา หน่วยงานสาธารณสุข ฯลฯ ส่วนในจังหวัดเชียงรายมีโรงเรียนผู้สูงอายุทั้งหมด 144 แห่ง และมีโรงเรียนผู้สูงอายุที่ดำเนินการแล้วประสบความสำเร็จจนได้รับยกย่องให้เป็นโรงเรียนต้นแบบหลายโรงเรียน เช่น โรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลห้วยม้อ อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย แนวคิดพื้นฐานอย่างหนึ่งของการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุก็คือการเตรียมความพร้อม

และเสริมสร้างความสำเร็จ (Successful aging) ในวัยชราแก่ผู้สูงอายุ (Phrakhu Suchinkanlayanatham (Wichien Thanon), 2020)

นักวิชาการหลายท่านให้ความเห็นว่า วัยชราไม่ใช่การมีความก้าวหน้าที่จะต้องไปแข่งขันแก่งแย่ง ในด้านการงานหรือความสำเร็จในเชิงฐานะทางเศรษฐกิจ แต่ควรเป็นความสำเร็จในแนวทางของการยอมรับ สุขภาพของร่างกายตามวัย การมีจิตใจที่สงบสุขร่มเย็น และการมีความสามารถในการเป็นผู้ให้ตามอัตภาพของตน (Bangen, Meeks, and Jeste, 2013; Depp, Harmell, and Jeste, 2014; Dillion, Wink, and Fay, 2003) ซึ่งเป็นความสุขสงบที่ตรงกับความเชื่อและวิถีชีวิตของชาวพุทธ

ที่ผ่านมาได้มีการวิจัยเกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงอายุในด้านต่างๆ เช่น ความเกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต (Pattana, 2017) การประเมินผลการดำเนินงาน (Udanont, and Aimimtham, 2019) การจัดการระบบ สุขภาวะและสวัสดิการผู้สูงอายุ (Prakhu Viratdrammachot, Bunrit, and Songsab, 2019) อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีงานศึกษาใดที่ศึกษาประสิทธิผลของโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุในแงุ่มทางพระพุทธศาสนา โดยใช้ ปัจจัยทางจิตสังคมาศึกษาความสำเร็จในวัยชราเชิงพุทธของผู้สูงวัย ซึ่งปัจจัยทางจิตสังคมาที่ใช้ในการศึกษา ครั้งนี้ประกอบด้วยสามปัจจัยได้แก่ จิตลักษณะเดิมคือการสร้างขยาย สถานการณ์คือการเข้า-ไม่เข้าโครงการ โรงเรียนผู้สูงอายุ และจิตลักษณะตามสถานการณ์คือความสามารถควบคุมพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต แบบพุทธ ผลที่ได้จากการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาสังคมผู้สูงวัย และการพัฒนากิจกรรม ของโรงเรียนผู้สูงอายุในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จวัยชราเชิงพุทธ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตลักษณะเดิมและ/หรือสถานการณ์และ/หรือ จิตลักษณะตามสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จวัยชราเชิงพุทธของผู้สูงอายุ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณศึกษาความสัมพันธ์เปรียบเทียบมีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การทบทวนวรรณกรรม ได้แก่ การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม ตัวแปร ความหมาย และวิธีวัดความสำเร็จวัยชราเชิงพุทธ สถานการณ์ที่ส่งผลต่อ พฤติกรรมความสำเร็จในวัยชราเชิงพุทธ ปัจจัยทางจิตลักษณะเดิมที่ส่งผลต่อความสำเร็จในวัยชรา และปัจจัย จิตลักษณะตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จวัยชราเชิงพุทธ

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดพื้นที่ในการศึกษาในภาคสนาม การศึกษาค้นคว้าดำเนินการเก็บข้อมูล ในจังหวัดเชียงราย ในพื้นที่ตำบลที่มีความเข้มแข็งในการดำเนินโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุจำนวน 5 แห่ง ได้แก่ ตำบลหัวง ตำบลดอยงาม ตำบลสันติสุข ตำบลธารทอง จากอำเภอพาน และ ตำบลป่าซาง จากอำเภอ เวียงเชียงรุ้ง

ขั้นตอนที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือผู้สูงวัยที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป เป็นกลุ่มผู้สูงวัย ที่เข้าโรงเรียนผู้สูงอายุและไม่ได้เข้าโรงเรียนผู้สูงอายุอย่างละกึ่งหนึ่ง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม หลายขั้นตอน เพื่อให้ได้ผู้เข้าร่วมกลุ่มละ 40 คน จาก 5 พื้นที่ (40*5) รวมเป้าหมายในการเก็บข้อมูลวิจัย เป็น 400 คน

ขั้นตอนที่ 4 การสร้างเครื่องมือและการตรวจเครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิดและทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องมาสร้างเป็นแบบสอบถามจำนวน 5 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 เป็นข้อมูลชีวสังคมาภูมิหลังของผู้ตอบ

แบบสอบถาม และอีก 4 ชุด มีลักษณะเป็นแบบวัดประเมินรวมค่า ได้แก่ แบบวัดพฤติกรรมสนับสนุนทางสังคม แบบพุทธ วิถีชีวิตแบบพุทธ การสร้างขยาย และ ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต แบบพุทธ ข้อคำถามมีให้ตอบเป็น 6 ระดับตั้งแต่จริงที่สุด ถึง ไม่จริงเลย ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยนำไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มทดลอง ในพื้นที่จริงแต่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 120 ชุด จากนั้นนำมาใช้สถิติในการวิเคราะห์เนื้อหาคุณภาพแบบวัด โดยทำการหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของแบบวัดที่ไม่มีข้อนั้นรวมอยู่ ทำการพิสูจน์ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัด โดยนำข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ของแต่ละแบบวัด มาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ค่าความเชื่อมั่น อยู่ระหว่าง 0.56 - 0.76 เพื่อให้ได้ข้อคำถามที่จะถูกนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 5 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม มีผู้เข้าร่วมตอบแบบสอบถาม จำนวน 519 คน แต่มีผู้ที่ให้ข้อมูลได้อย่างสมบูรณ์และนำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 395 คน เป็นผู้สูงวัยที่เข้าโรงเรียนผู้สูงอายุ 199 คน ไม่ได้เข้าโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ 196 คน

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล มีการวิเคราะห์ทั้งในกลุ่มรวม และ ในกลุ่มย่อยจำแนกตามลักษณะชีวสังคมภูมิหลังของผู้สูงอายุ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย 1) สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่ามัธยฐาน (Median) ค่าความแปรปรวน (Standard deviation) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) ถูกใช้เพื่ออธิบายข้อมูลเบื้องต้นของตัวอย่างและตัวแปร และ 2) สถิติอนุมาน ประกอบด้วย การวิเคราะห์ความแปรปรวนสามทาง (Three-way Analysis of Variance) หากพบว่าความสัมพันธ์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ ($\leq .05$) จะนำมาทำการวิเคราะห์ค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ (Post Hoc Test) ด้วยวิธีการเชฟเฟ (Scheffe' Test)

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการศึกษาวิจัยและนำเสนอผลโดยใช้ตารางประกอบการบรรยายผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ อธิบายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยมีตารางแสดงรายละเอียดเชิงสถิติประกอบการบรรยาย และนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ในลักษณะตัวแบบ (Model)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จวัยชราเชิงพุทธ ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงวัยที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ มีพฤติกรรมสนับสนุนทางสังคมแบบพุทธและวิถีชีวิตแบบพุทธมากกว่าผู้สูงวัยที่ไม่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตัวแปรการเข้า - ไม่เข้า โรงเรียนผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมแบบพุทธ และตัวแปรวิถีชีวิตแบบพุทธ (ดูตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product-moment correlation)

ตัวแปร	เฉลี่ย	S.D.	1	2	3	4	5
1. การสนับสนุนทางสังคมแบบพุทฺธ	50.83	7.53	1				
2. วิถีชีวิตแบบพุทฺธ	36.09	6.57	-.131**	1			
3. การเข้า-ไม่เข้า โรงเรียนผู้สูงอายุ	1.50	0.50	.163**	.169**	1		
4. การสร้างขยาย	47.22	7.79	.377**	0.039	-0.028	1	
5. ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ในการดำเนินชีวิตแบบพุทฺธ	57.69	9.70	.514**	-0.086	0.049	.463**	1

หมายเหตุ: *p< 0.05, **p<0.01

เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทางของการสนับสนุนทางสังคมแบบพุทฺธ โดยใช้ตัวแปร การเข้า-ไม่เข้าโรงเรียนผู้สูงอายุ การสร้างขยาย และความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตแบบพุทฺธ เป็นฐานในการวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทางของตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมแบบพุทฺธ

(ส่วนที่ 1)

กลุ่ม	จำนวน	การเข้าร่วมฯ (ก)	การสร้างขยาย (ข)	การควบคุมฯ (ค)	กxขxค	R ²	Levene's test
กลุ่มรวม	395	9.45**	13.75***	32.16***	0.06	0.19	1.76, .09
เพศชาย	200	0.21	10.57***	19.43***	4.37*	0.24	3.32, .00
เพศหญิง	195	11.28***	0.31	13.27***	3.82*	0.19	1.11, .36
อายุน้อย (≤68 ปี)	198	13.21***	2.80	19.03***	0.04	0.22	2.00, .06
อายุมาก (≥69ปี)	197	0.66	10.69***	11.17***	0.31	0.20	2.52, .02
เพื่อนสนิทน้อย (≤4คน)	163	1.27	2.61	8.76**	1.73	0.12	3.38, .00
เพื่อนสนิทมาก (>4คน)	232	12.87***	11.90***	24.11***	0.56	0.26	1.74, .10

หมายเหตุ: *p<.05, **p<.01, ***p<.001

(ส่วนที่ 2)

กลุ่ม	คะแนนเฉลี่ย (Mean), ข้อผิดพลาดมาตรฐาน (SE)					
	การเข้าร่วม ฯ		การสร้างขยาย		การควบคุมฯ	
	เข้า	ไม่เข้า	มาก	น้อย	มาก	น้อย
กลุ่มรวม	52.03, 0.51	49.70, 0.56	52.27, 0.53	49.46, 0.54	53.01, 0.54	48.72, 0.53
เพศชาย	49.38, 0.98	49.91, 0.61	51.52, 0.83	47.77, 0.80	52.19, 0.81	47.10, 0.82
เพศหญิง	53.00, 0.59	47.57, 1.50	50.74, 1.34	49.84, 0.90	53.23, 0.92	47.34, 1.33
อายุน้อย	53.30, 0.73	49.61, 0.71	52.31, 0.71	50.61, 0.73	53.67, 0.74	49.24, 0.69
อายุมาก	50.79, 0.72	49.84, 0.92	52.22, 0.85	48.40, 0.80	52.26, 0.80	48.36, 0.86
เพื่อนสนิทน้อย	51.26, 0.79	49.98, 0.83	51.54, 0.81	49.70, 0.80	52.31, 0.86	48.94, 0.75
เพื่อนสนิทมาก	52.92, 0.69	49.21, 0.77	52.85, 0.73	49.28, 0.73	53.60, 0.70	48.53, 0.76

1) การเข้า-ไม่เข้าโรงเรียนผู้สูงอายุ มีอิทธิพลหลัก (Main effect) ต่อพฤติกรรมการสนับสนุนทางสังคมแบบพุทท โดยผู้สูงวัยที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการสนับสนุนทางสังคมแบบพุททมากกว่า ผู้สูงวัยที่ไม่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ ผลเช่นนี้พบในกลุ่มรวม และ ใน 3 กลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่มผู้สูงวัยเพศหญิง กลุ่มผู้สูงวัยที่มีอายุน้อยและกลุ่มผู้สูงวัยที่มีเพื่อนสนิทมาก (ดูตารางที่ 2)

2) การเข้า-ไม่เข้าโรงเรียนผู้สูงอายุ มีอิทธิพลหลัก (Main effect) ต่อวิถีชีวิตแบบพุทท โดยผู้สูงวัยที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ มีวิถีชีวิตแบบพุททมากกว่า ผู้สูงวัยที่ไม่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ ผลเช่นนี้พบในกลุ่มรวม และ ใน 4 กลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่มผู้สูงวัยเพศชาย กลุ่มผู้สูงวัยที่อายุมาก กลุ่มผู้สูงวัยที่มีบุตรหลานมาก และกลุ่มผู้สูงวัยที่มีเพื่อนสนิทมาก (ดูตารางที่ 3)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตลักษณะเดิมและ/หรือสถานการณ์และ/หรือจิตลักษณะตามสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จวัยชราเชิงพุททของผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่าการเข้า-ไม่เข้าโรงเรียนผู้สูงอายุ การสร้างขยาย และความสามารถควบคุมพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตแบบพุททมีผลต่อตัวแปรความสำเร็จเชิงพุททโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

จากการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product-moment correlation) ในตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าในกลุ่มตัวแปรอิสระพบสัมพันธ์สหสัมพันธ์สูงสุดระหว่างการสร้างขยายกับความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตแบบพุทท ($r=.463, p<0.01$) และพบคู่ที่มีสัมพันธ์สหสัมพันธ์สูงสุดคือ ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตแบบพุททกับการสนับสนุนทางสังคมแบบพุทท ($r=.514, p<0.01$) และเมื่อทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทางพบว่า

1) ตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัว มีอิทธิพลหลัก (Main effect) ต่อพฤติกรรมการสนับสนุนทางสังคมแบบพุทท โดยผู้สูงวัยที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ ผู้สูงวัยที่มีการสร้างขยายมาก หรือผู้สูงวัยที่มีความสามารถควบคุมพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตแบบพุททมาก มีพฤติกรรมการสนับสนุนทางสังคมแบบพุททมากกว่า ผู้สูงวัยที่ไม่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ ผู้สูงวัยที่มีการสร้างขยายน้อย หรือผู้สูงวัยที่มีความสามารถควบคุมพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตแบบพุททน้อย นอกจากนั้นยังพบปฏิสัมพันธ์แบบสามทาง (Interaction effect) ในกลุ่มย่อย 2 กลุ่มได้แก่ กลุ่มผู้สูงวัยเพศชาย และกลุ่มผู้สูงวัยเพศหญิง หลังจากได้นำข้อมูลไปเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยใช้วิธีการของเซฟเฟต์ พบว่า ในกลุ่มผู้สูงวัยที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุที่มีการสร้างขยายมากและมีความสามารถควบคุมพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตแบบพุททมาก มีการสนับสนุนทางสังคมมากกว่า ผู้สูงวัยที่ไม่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุที่มีการสร้างขยายน้อยและมีความสามารถควบคุมพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตแบบพุททน้อย (ดูตารางที่ 2)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทางของตัวแปรวิถีชีวิตแบบพุทธ

(ส่วนที่ 1)

กลุ่ม	N	การเข้า ร่วม (ก)	การสร้าง ขยาย (ข)	การควบคุม (ค)	กxข	กxค	กxขxค	R ²	Levene's test
กลุ่มรวม	395	10.78***	1.63	2.79	0.85	0.85	0.11	0.04	2.70, .01
เพศชาย	200	4.96*	1.96	2.21	1.33	1.49	0.19	0.07	2.99, .01
เพศหญิง	195	1.84	0.60	0.19	0.82	0.27	0.41	0.03	.77, .61
อายุน้อย (≤68ปี)	198	1.42	2.68	0.27	0.27	1.46	1.04	0.03	1.50, .17
อายุมาก (≥69ปี)	197	12.42***	0.05	1.24	0.05	5.59*	0.01	0.13	1.54, .16
บุตรหลานน้อย (<2คน)	124	1.57	1.91	0.01	3.40	2.04	0.04	0.07	1.04, .40
บุตรหลานมาก (≥2คน)	273	11.15**	1.13	3.74	4.42*	0.05	0.05	0.07	3.21, .00
เพื่อนสนิทน้อย (≤4คน)	163	1.47	1.27	0.71	1.76	1.88	0.12	0.06	2.10, .05
เพื่อนสนิทมาก (>4คน)	232	8.96**	0.53	2.04	0.09	0.06	0.26	0.06	1.55, .15

หมายเหตุ: *p<.05, **p<.01, ***p<.001

(ส่วนที่ 2)

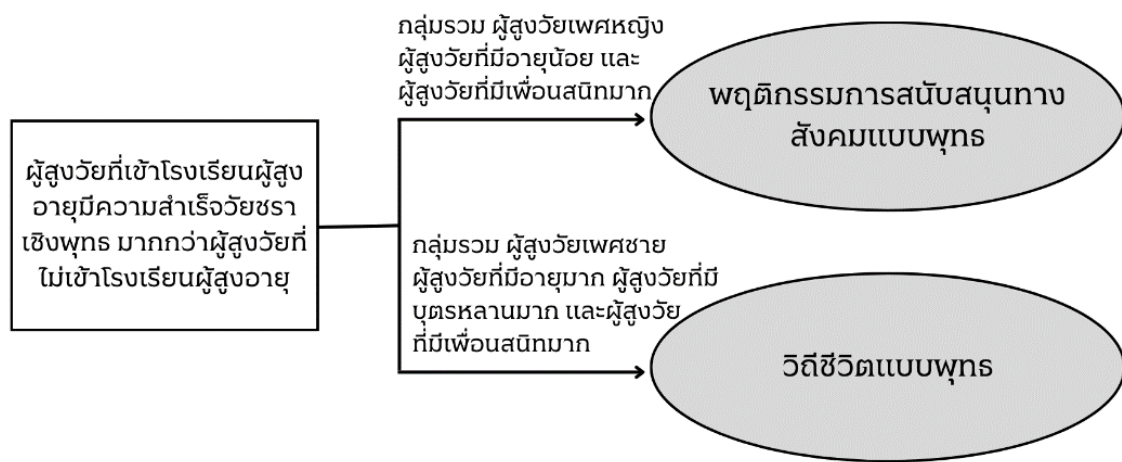
กลุ่ม	คะแนนเฉลี่ย (Mean), ข้อผิดพลาดมาตรฐาน (SE)					
	การเข้าร่วม ๑		การสร้างขยาย		การควบคุม	
	เข้า	ไม่เข้า	มาก	น้อย	มาก	น้อย
กลุ่มรวม	37.17, 0.48	34.81, 0.53	36.45, 0.50	35.53, 0.51	36.59, 0.50	36.59, 0.50
เพศชาย	36.84, 0.91	34.47, 0.56	36.40, 0.77	34.91, 0.74	34.86, 0.75	36.45, 0.76
เพศหญิง	37.29, 0.59	35.10, 1.50	35.57, 1.34	36.82, 0.90	35.84, 0.91	36.54, 1.33
อายุน้อย	36.68, 0.66	35.58, 0.64	36.88, 0.64	35.38, 0.66	35.89, 0.67	36.37, 0.63
อายุมาก	37.62, 0.70	33.60, 0.90	35.73, 0.83	35.49, 0.78	34.98, 0.78	36.25, 0.83
บุตรหลานน้อย	37.55, 0.91	35.99, 0.85	37.63, 0.86	35.91, 0.90	36.71, 0.93	36.84, 0.83
บุตรหลานมาก	36.96, 0.58	33.98, 0.67	35.94, 0.62	34.99, 0.64	34.61, 0.63	36.33, 0.63
เพื่อนสนิทน้อย	36.42, 0.73	35.14, 0.76	36.37, 0.75	35.18, 0.74	35.33, 0.79	36.22, 0.70
เพื่อนสนิทมาก	37.79, 0.67	34.76, 0.76	36.64, 0.71	35.90, 0.72	35.55, 0.69	36.99, 0.74

2) ไม่พบปฏิสัมพันธ์แบบสามทาง แต่พบปฏิสัมพันธ์แบบสองทาง (Interaction effect) ระหว่างการเข้าโรงเรียนผู้สูงอายุและการสร้างขยาย ในกลุ่มผู้สูงวัยที่มีบุตรหลานมาก เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยใช้วิธีการของ เชฟเฟต์ พบว่า ผู้สูงวัยที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุและมีการสร้างขยายมาก มีวิถีชีวิตแบบพุทธมากกว่า ผู้ที่ไม่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุและมีการสร้างขยายน้อย และยังพบปฏิสัมพันธ์แบบสองทาง (Interaction effect) ระหว่างการเข้าร่วมโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ กับความสามารถควบคุมพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตแบบพุทธ ในกลุ่มผู้สูงวัยที่มีอายุมาก เมื่อทำการ

เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยใช้วิธีการของ เซฟเฟต์ พบว่าในกลุ่มผู้สูงวัยที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ และมีความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตแบบพุทธมาก มีวิถีชีวิตแบบพุทธมากกว่าผู้ที่ไม่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุและมีความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตแบบพุทธน้อย (ดูตารางที่ 3)

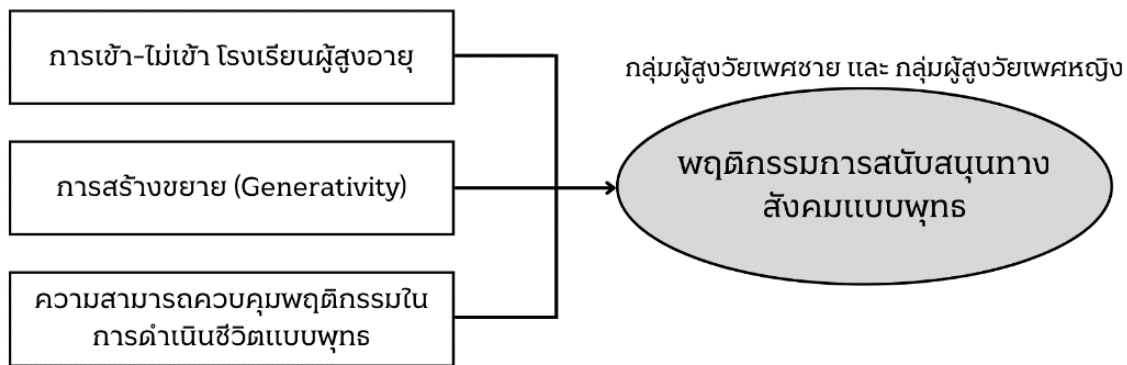
องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยที่พบว่าผู้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุพบความสำเร็จวัยชราเชิงพุทธมากกว่าผู้ที่ไม่เข้าร่วม ในด้าน พฤติกรรมสนับสนุนทางสังคมแบบพุทธ และวิถีชีวิตแบบพุทธ ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยอีกหลายกลุ่ม (ดังสรุปในรูปภาพที่ 1) เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ชุดใหม่ que แสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสร้างสรรค์ประโยชน์แก่ชุมชนและสังคมตามหลักการของกรมกิจการผู้สูงอายุ (Division for the Promotion of Elderly Potential, 2016)

Picture 1: Effective Model of Elderly School

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทางของตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมแบบพุทธ แสดงให้เห็นว่า ผู้สูงวัยที่เข้าร่วมโครงการที่มีการสร้างขยายมากและมีความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตแบบพุทธมากจะมีพฤติกรรมสนับสนุนทางสังคมแบบพุทธมากกว่าผู้สูงวัยที่มีลักษณะตรงข้าม ผลเช่นนี้พบในการวิเคราะห์รายกลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่มผู้สูงวัยเพศชาย และกลุ่มผู้สูงวัยเพศหญิง สามารถสรุปเป็นตัวแบบได้ดังรูปภาพที่ 2 จากข้อสรุปนี้สามารถนำไปพัฒนากิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ ที่ต้องการประสิทธิผลในด้านพฤติกรรมสนับสนุนทางสังคมแบบพุทธ โดยเน้นกิจกรรมการสร้างขยาย ยกตัวอย่างเช่น การเปิดโอกาสให้ผู้สูงวัยได้ถ่ายทอดความรู้ของตนเองอันเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น และส่งเสริมกิจกรรมด้านความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตแบบพุทธ เช่น การฟังเทศนาธรรม การปฏิบัติธรรม เพื่อให้ผู้สูงวัยยึดมั่นในข้อปฏิบัติที่เชื่อว่าเป็นพฤติกรรมที่ดี และสามารถควบคุมตนให้ไม่ประพฤติดนินทาผิดศีลธรรม โดยการวิจัยครั้งนี้ศึกษาในพื้นที่ภาคเหนือซึ่งนับถือศาสนาพุทธเป็นหลักจึงเป็นไปตามบริบททางสังคมวัฒนธรรมตามวิถีชีวิตแบบพุทธ ซึ่งอาจนำหลักการเดียวกันนี้ไปปรับใช้โดยปรับตามบริบททางศาสนาได้

Pictuer 2: Model of Factors Affecting Buddhist Social Support Behavior

จากองค์ความรู้ดังกล่าวสามารถยืนยันแนวคิดของโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุได้ว่า เป็นนวัตกรรมทางสังคมชนิดหนึ่งที่สามารถส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความสำเร็จวัยชรา (Successful aging) ดังคำขวัญของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลหัวงม ที่ว่า “แก่ออย่างสง่า ชราอย่างมีคุณภาพ” (Thai Health Promotion Foundation, 2020)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่าโรงเรียนผู้สูงอายุมีประสิทธิผลต่อความสำเร็จในวัยชราเชิงพุทธ ทั้งนี้เป็นเพราะกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุแต่ละแห่งมีความสำคัญต่อพฤติกรรมของผู้ที่เข้าร่วมสอดคล้องกับผลการวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่พบว่า ประสิทธิผลของโครงการจะส่งผลต่อมิติทางจิตลักษณะและพฤติกรรม เช่น Riebroicharoen (2006) ที่พบว่าผู้เข้าร่วมโครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจมีการแสดงออกที่เหมาะสมกว่านักศึกษาที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ เช่นเดียวกับการศึกษาประสิทธิผลของการแทรกแซงการศึกษาในการส่งเสริมสุขภาพในผู้สูงอายุในประเทศอิหร่าน พบว่าในกลุ่มผู้สูงวัยเพศหญิงที่ได้รับการแทรกแซงภายหลังมีพฤติกรรมเชิงบวกมากกว่าก่อนการแทรกแซง (Malekafzali et al. 2010) ดังนั้นผลการวิจัยนี้จึงแสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของโรงเรียนผู้สูงอายุกรณีตัวอย่างซึ่งเป็นต้นแบบของโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงราย ว่าสามารถส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมความสำเร็จวัยชราเชิงพุทธสองประการได้แก่ พฤติกรรมการสนับสนุนทางสังคมแบบพุทธ และการมีวิถีชีวิตแบบพุทธ

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การเข้า - ไม่เข้าโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ การสร้างขยาย และความสามารถควบคุมพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตแบบพุทธ มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จวัยชราเชิงพุทธของผู้สูงวัยในด้านการสนับสนุนทางสังคมแบบพุทธ และวิถีชีวิตแบบพุทธ ทั้งนี้เป็นเพราะกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุมีกิจกรรมที่เน้นไปด้านการควบคุมตนตามหลักศาสนา และการเน้นให้ผู้สูงวัยที่มีความรู้ได้ถ่ายทอดความรู้ต่อ สอดคล้องกับการศึกษาในอดีตที่พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการ และความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม มักส่งผลดีต่อพฤติกรรมต่างๆ ดังเช่น การศึกษาของ Polsaen (2012) ที่ได้ทำการศึกษาความแปรปรวนแบบสามทางของพฤติกรรมการทำงานอินทรีย์อย่างมีสุขภาวะดีของชาวนาในโรงเรียนชาวนาระหว่างการเข้าเรียน และพบว่าคะแนนพฤติกรรมแตกต่างกันไปตามระดับของตัวแปรอิสระ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Prachasilchai (2012) ก็พบว่าพนักงานที่มีจิตลักษณะควบคุมตนสูงจะมีผลต่อพฤติกรรมความมุ่งมั่นทุ่มเทในการทำงานสูงกว่าพนักงานที่มีจิตลักษณะควบคุมตนต่ำ ส่วนประเด็นที่พบว่า การสร้างขยายมีผลต่อพฤติกรรมความสำเร็จเชิงพุทธนั้น สอดคล้องกับ Phrakhru Suchinkanlayanatham (Wichien Thanon), Bhanthumnavin, and Bhanthumnavin (2021) ที่อธิบายว่าตัวแปรการสร้างขยายเป็น

ตัวแปรสำคัญที่ร่วมทำนายพฤติกรรมการสนับสนุนทางสังคมแบบพุทฺธ และความสุขในชีวิตแบบพุทฺธ เพราะการเข้าร่วมในกิจกรรมทางศาสนาประเภทต่างๆ อาจกระตุ้นให้ผู้สูงอายุส่งมอบการสนับสนุนด้านอารมณ์และข้อมูลแก่คนรุ่นใหม่

สรุป

การศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จวัยชราเชิงพุทฺธของผู้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ ในจังหวัดเชียงรายมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการเข้าร่วมโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุและเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จเชิงพุทฺธ กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้สูงอายุจำนวน 395 คน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ผลการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการสนับสนุนทางสังคมแบบพุทฺธ และวิถีชีวิตแบบพุทฺธมากกว่าผู้สูงอายุที่ไม่เข้าโรงเรียนผู้สูงอายุ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโครงการที่มีการสร้างขยายมากและมีความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตแบบพุทฺธมากจะมีพฤติกรรมการสนับสนุนทางสังคมแบบพุทฺธมากกว่าผู้สูงอายุที่ไม่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุที่มีการสร้างขยายน้อยและมีความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตแบบพุทฺธน้อย ซึ่งพบผลเช่นนี้ทั้งในกลุ่มผู้สูงอายุเพศชาย และกลุ่มผู้สูงอายุเพศหญิง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า โครงการโรงเรียนผู้สูงอายุมีประโยชน์ต่อผู้สูงอายุทุกคน ทั้งในด้านการสนับสนุนทางสังคมแบบพุทฺธ และวิถีชีวิตแบบพุทฺธ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานส่วนท้องถิ่น และกรมกิจการผู้สูงอายุ ควรให้การสนับสนุนการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุต่อไปให้เกิดความต่อเนื่อง และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุในชุมชนเข้ามาร่วมกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุให้มากขึ้น

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตแบบพุทฺธ และการสร้างขยาย มีผลดีต่อความสำเร็จในวัยชราเชิงพุทฺธ ดังนั้น ผู้จัดการหลักสูตร ผู้บริหารหรือผู้ดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ ควรเน้นให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตแบบพุทฺธ เช่น เรื่อง การรักษาศีล การประพฤติตนตามหลักมรรค 8 และกิจกรรมการสร้างขยาย เช่น การให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสถ่ายทอด แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันรวมถึงได้ถ่ายทอดภูมิปัญญาที่เป็นประโยชน์ต่อคนรุ่นหลัง เพื่อให้ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมมีพฤติกรรมความสำเร็จวัยชราเชิงพุทฺธ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 การศึกษาปัจจัยใหม่ๆ สำหรับการศึกษาความสำเร็จวัยชราเชิงพุทฺธ โดย ปัจจัยด้านจิตลักษณะ อาจใช้ปัจจัย เช่น ความเชื่ออำนาจในตน ทุนทางจิตวิทยา ในการศึกษา ส่วนปัจจัยด้านสถานการณ์ ควรใช้ปัจจัยเช่น อิทธิพลของชุมชน อิทธิพลของเทคโนโลยี ในการศึกษา เป็นต้น

2.2 สามารถนำผลการวิจัยที่ค้นพบจากการศึกษาครั้งนี้ไปทำการวิจัยเชิงทดลองเพื่อประเมินประสิทธิผลของโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อตรวจสอบผลกระทบของโครงการทั้งก่อนและหลังเข้าโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ

2.3 ควรนำตัวแบบที่ค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ไปประยุกต์เข้ากับวิธีการวิเคราะห์แบบใหม่ เช่น การวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (Path analysis) ซึ่งเป็นสถิติขั้นสูงทำให้สามารถตรวจสอบอิทธิพลของตัวทำนาย

ได้หลายตัวแปรและทำให้ทราบผลกระทบภายในระบบของตัวแปรในการทำนายพฤติกรรมให้ได้ข้อมูล
ที่มากขึ้น

References

- Bangen, K. J., Meeks, T. W., & Jeste, D. V. (2013). Defining and Assessing Wisdom: A Review of the Literature. *The American Journal of Geriatric Psychiatry*, 21(12), 1254-1266.
- Department of Older Persons. (2015). *Situation and Trends of Thai Elderly Society 2013-2030*. Bangkok. Department of Older Persons. Retrieved October 29, 2021, from <https://www.dop.go.th/th/know/side /1/1/335>
- Department of Older Persons. (2017). *Senior School Guide*. Bangkok: Department of Older Persons.
- Depp, C. A., Harmell, A. L., & Jeste, D. (2014). Strategies for Successful Aging: A Research Update. *Current Psychiatry Report*, 16(10), 1-10.
- Division for the Promotion of Elderly Potential. (2016). *Establishment of a School for the Elderly*. Retrieved May 10, 2022, from <https://www.dop.go.th/th /topic/view=54>
- Malekafzali, H. et al. (2010). The Effectiveness of Educational Intervention in the Health Promotion in Elderly People. *Iranian Journal of Public Health*, 39(2), 18-23.
- Pattana, P. (2017). *Quality of Life among those Attended Elderly School, Saraburi Province*. (Master's Thesis). Thammasat University. Bangkok.
- Phrakhru Suchinkanlayanatham (Wichien Thanon), S., Bhanthumnavin, D. E., & Bhanthumnavin, D. (2021). Core Self-evaluation, Generativity, and Religious Experiences as Predictors of Social Support Giving and Its Relation to Happiness in Thai Elderly. *International Journal for Innovation Education and Research*, 9(6), 56-65.
- Phrakhru Suchinkanlayanatham (Wichien Thanon). (2020). *Psycho-social Factors as Correlates of Buddhist Successful Aging in Attendees of Elderly School Projects*. (Doctoral Dissertation). National Institute of Development Administration. Bangkok.
- Polsaen, P. (2012). *Psychological and Situational Factors as Correlate of Healthy Organic Rice Farming Behavior of Farmers in Farmer Field School, Khao Kwan Foundation*. (Master's Thesis). National Institute of Development Administration. Bangkok.
- Prachasilchai, M. (2012). *Quality of Work Life, Psychological Characteristics, Organizational Socialization, and Employee Passion: A Case Study of Employees in a Private Company*. (Master's Thesis). National Institute of Development Administration. Bangkok.
- Prakhru Viratdrammachot, Bunrit, S., & Songsab, P. (2019). School of Elders: Well-being System Management and Benefits in the Schools in Case of the South of Thailand. *Journal of MCU Nakhondhat*, 6(3), 1339-1362.

- Riebroicharoen, A. (2006). *Integrated Causal Factors between Home and School, and Psychological Characteristics Related to Anti-sexual Harassment Behavior of High School female Student in the Project of "Kao Yang Yhang Khao Jai"*. (Master's Thesis). National Institute of Development Administration. Bangkok.
- Siripanich, B. (2017). *Situation of the Thailand Elderly*. (Research Report). Bangkok: Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute (TGRI).
- Thai Health Promotion Foundation. (2020). *Learn How to Age Gracefully, Age Quality*. Retrieved May 12, 2022, from <https://resourcecenter.thaihealth.or.th>
- Udanont, J., & Aimimtham, S. (2019). Quality Evaluation of Performance Indicators of the Elderly School Prototype in Thailand. *Governance Journal*, 8(2), 107-136.